

Deborah Levy este o romancieră, poetă și autoare de teatru britanică. A scris șase romane: *Beautiful Mutants* (1989), *Swallowing Geography* (1993), *The Unloved* (1994), *Billy & Girl* (1996), *Înotând spre casă* (*Swimming Home*, 2011), finalist la Premiul Man Booker și la Jewish Quarterly Wingate Prize, *Lapte fierbinte* (*Hot Milk*, 2016), finalist la Premiul Man Booker și la Premiul Goldsmiths, și *Omul care a văzut totul* (*The Man Who Saw Everything*, 2019), nominalizat la Premiul Booker și finalist la Premiul Goldsmiths. Deborah Levy este, de asemenea, autoarea unui volum de povestiri, *Black Vodka* (2013), finalist la BBC International Short Story Award și la Frank O'Connor International Short Story Award, și a două volume autobiografice, *Things I Don't Want to Know* (2013) și *The Cost of Living* (2018), distinse cu Premiul Femina pentru carte străină în anul 2020. A scris pentru Royal Shakespeare Company și BBC.

DEBORAH LEVY

OMUL CARE A VĂZUT TOTUL

Traducere din limba engleză
BOGDAN PERDIVARĂ

E așa, Saul Adler: când aveam douăzeci și trei de ani îmi plăcea mult cum mă mângâiai, dar apoi a venit după-amiaza și tu te-ai lăsat să aluneci de lângă mine, căutai deja pe altcineva. Nu, e așa, Jennifer Moreau: te-am iubit noapte și zi neconținut, dar îți era teamă de iubirea mea și, la fel, eram și eu înspăimântat de iubirea ta. Nu, a zis ea, pe mine gelozia ta mă speria, mai mare decât toată dragostea. Atenție, Saul Adler. Ochii mari! Uită-te în dreapta și în stânga, traversează drumul și treci pe partea cealaltă.

Abbey Road, Londra, septembrie 1988

Mă gândeam la cum îmi ceruse Jennifer Moreau să nu-i descriu niciodată, sub nici o formă, frumusețea, nici ei înseși și nimănui altcuiva. Când am întrebat de ce eram redus la tăcere într-un asemenea fel, mi-a răspuns: „Fiindcă nu ai decât cuvinte vechi ca să mă descrii“. Asta-mi era în minte când am pășit pe trecerea de pietoni, cu dungile ei albe și negre înaintea cărora trebuie să se oprească toate vehiculele ca să le permită pietonilor să traverseze șoseaua. O mașină se îndrepta spre mine, însă nu a oprit. A trebuit să sar înapoi, am căzut pe șold, am încercat să atenuez căderea cu mâinile. Mașina a încetinit și un bărbat a coborât geamul. Trecut de șaizeci de ani, păr argintiu, ochi închiși la culoare, buze subțiri. M-a întrebat dacă am pășit ceva. Văzând că nu răspundeam, a coborât din mașină.

– Îmi cer scuze, a zis. Ați pus piciorul pe trecere și-am încetinit, eram gata să opresc, dar v-ați răzgândit și v-ați retras pe bordură. Pleoapele, la coada ochilor, îi zvâcneau când a adăugat: Și-apoi, fără vreun avertisment, ați dat buzna pe trecere.

Am zâmbit auzindu-i reconstituirea istorică atentă, relatată în așa fel încât să-l pună într-o lumină favorabilă. A aruncat o privire furișă la mașină, să evalueze eventualele pagube. Oglinda laterală se spărsese. Buzele subțiri i s-au desfăcut și a oftat cu întristare, îngânând ceva despre cum comandase el tocmai la Milano oglinda aceea.

Nu dormisem deloc în noaptea de dinainte, deoarece avusesem de pregătit o conferință despre psihologia tiranilor masculini. Începusem cu felul în care obișnuia Stalin să flirteze cu femeile, aruncând în ele cu cocoloașe de pâine peste masă. Notițele, cinci pagini întregi, îmi căzuseră din geanta de piele și, jenant, la fel se întâmplase și cu o cutiuță conținând prezervative. M-am apucat să le adun. Am observat, căzut pe stradă, un obiect mic, plat și dreptunghiular. Am văzut că șoferul se uita la încheieturile degetelor mele când i-am întins obiectul, care era calduș la atingere și părea să-mi vibreze în palmă. Al meu nu era, am presupus deci că-i aparținea. Dintre degete îmi picura sânge. Palmele îmi erau zgâriate, și pe degetele mâinii stângi se întindea o tăietură. M-am apucat să sug sângele care picura în vreme ce el, evident afectat, mă țintuia cu privirea.

– Aveți nevoie să vă duc undeva?

– Sunt bine.

S-a oferit să mă transporte la o farmacie ca să mi se „curețe rana”, cum a formulat. Când am clătinat din cap a întins mâna și m-a atins pe păr, gest straniu de reconfortant. M-a întrebat cum mă cheamă.

– Saul Adler. Știți ce, nu-i decât o zgârietură. Am pielea subțire și mereu sângerez abundent, nu-i mare lucru.

Își purta într-un fel neobișnuit brațul stâng, sprijinindu-l în brațul drept. Am cules prezervativele și le-am

îndesat în buzunarul hainei. Se stârnise vântul. Frunzele, până atunci adunate în movilițe pe sub copaci, erau acum spulberate pe drum. Șoferul mi-a spus că traficul fusese deviat fiindcă se organizau proteste la Londra în ziua aceea; se întrebase dacă nu cumva era închisă și Abbey Road. Ocolul nu era indicat clar de semnele rutiere. Nu înțelegea de ce se încurcase, fiindcă trecea pe aici adesea ca să privească meciuri de crichet la Lord's, în apropiere.

Obiectul vorbea. Se auzea cu siguranță o voce dinăuntru, o voce de bărbat, și vocea spunea ceva insultător, plin de furie. Ne-am prefăcut amândoi că nu auzeam cuvintele.

Du-te dracului te urăsc să nu mai calci pe-acasă.

– Câți ani ai, Soorl? Poți să-mi spui unde stai?

Cred că aproape-accidentul îl speriasse de-a binelea pe șofer.

Când i-am spus că am douăzeci și opt, nu m-a crezut și m-a întrebat a doua oară. Atât de pompos era în vorbire, că-mi pronunța numele de parcă ar fi avut o pietricică între cerul gurii și buza de jos. Părul argintiu îl avea pieptănat pe spate, netezit cu un produs care-l făcea să lucescă.

L-am întrebat, la rândul meu, cum îl chema.

– Wolfgang, a rostit la repezeală, de parcă n-ar fi vrut să-i rețin numele.

– Ca pe Mozart, am zis.

Asemenea unui copil care-i arată tatălui său unde a făcut buba după ce-a căzut din leagăn, am arătat spre tălatura de la rădăcina degetelor, repetând, iarăși și iarăși, că eram bine. Tonul lui preocupat începea să mă facă să lacrimiez. Voiam să se suie în mașină, să plece și să mă lase în pace. Poate că lacrimile aveau de-a face cu

moartea recentă a tatălui meu, cu toate că tata nu fusese atât de ferechuit sau blând ca luciosul, argintatul în plete Wolfgang. Ca să-l fac să se ducă, i-am explicat că iubita mea putea să apară în orice clipă, așa că n-avea de ce să zăbovească. Intenția fusese, de fapt, ca ea să-mi facă o poză traversând pe zebra în stilul vestitei fotografii de pe coperta albumului Beatles.

– Ce album e acela, Soorl?

– Se cheamă *Abbey Road*. Știe toată lumea. Pe unde-ai umblat, Wolfgang?

A râs, însă părea trist, poate din cauza cuvintelor jig-nitoare care se auziseră din obiectul care-i vibra în palmă.

– Și câți ani are iubita ta?

– Douăzeci și trei. *Abbey Road*, de fapt, a fost ultimul album pe care cei de la Beatles l-au înregistrat împreună la studiourile EMI, care sunt acolo, la o aruncătură de băț, am zis arătând spre o casă mare, albă, de pe cealaltă parte a străzii.

– Știi asta, firește, a zis el cu mâhnire. E aproape la fel de faimos ca Buckingham Palace. A pornit înapoi spre mașină, murmurând: Ai grijă, Soorl. Ai noroc cu o iubită atât de tânără. Apropo, cu ce te ocupi?

Comentariile și întrebările tipului începeau să mă irite – la fel și modul în care ofta, de parcă ar fi dus pe umerii hainei de cașmir bej greutatea lumii întregi. Am decis să nu-i dezvălui că sunt istoric și că subiectul specializării mele este Europa de Est.

Am ascultat cu ușurare cum se depărta mârâitul ca de animal al motorului și m-am întors pe trotuar.

Întrucât el fusese cel care aproape că dăduse peste mine, poate că el ar fi trebuit să fie atent. I-am făcut

cu mâna, dar n-a răspuns. Cât despre tânăra-mi iubită, eram cu doar cinci ani mai mare decât Jennifer, așa că ce-i venise? Și de ce voise să-i știe vârsta? De ce-i păsa lui cu ce „mă ocup“?

În fine. Mi-am coborât privirea spre notițele din mână (care sângera încă), unde scrisesem că tatăl lui Stalin fusese alcoolic și că-și maltratase familia. Mama lui Stalin își înscrisese fiul, pe Iosif, la un seminar teologic ortodox pentru a-l feri de furia tatălui său, după ce acesta încercase s-o sugrume. Îmi venea greu să-mi citească propriile însemnări, dar subliniasem ceva despre cum Stalin pedepsise neconținut oameni pentru păcatele lor fără de voie ca și pentru cele săvârșite cu voie – ca, de pildă, devierile de la doctrina partidului.

Șoldul stâng începea să mă doară.

Ai grijă, Soorl. Mersi pentru sfat, Wolfgang.

Înapoi la notele mele, mânjite acum cu sângele ce-mi curgea din încheieturile degetelor. Iosif Stalin (scrisesem asta în toiul nopții) se bucura mereu să pedepsească pe câte cineva. Își terorizase până și propriul fiu, cu o asemenea cruzime, încât acesta încercase să se împuște. Și soția lui se împușcase, având mai mult succes decât fiul, care, spre deosebire de maică-sa, trăise în continuare sub teroarea paternă. Răposatul meu tată nu fusese un hărțuitor, nu tocmai. Lăsase sarcina asta în seama fratelui meu, Matthew, mereu dispus la un pic de cruzime. Ca și Stalin, Matthew tăbăra asupra propriei sale familii, sau se asigura că viețile le erau atât de amărâte, că tăbărau singuri unii asupra altora.

M-am așezat pe zidul exterior al studiourilor EMI, așteptând-o pe Jennifer. În trei zile aveam să călătoresc în Germania de Est, în RDG, ca să studiez, la Universitatea Humboldt, opoziția culturală la ascensiunea fascismului în anii '30. Deși germana mea era rezonabil de fluentă, mi se repartizase un translator. Îl chema Walter Müller. Mă aștepta o ședere de două săptămâni în Berlinul de Est, cu mama și sora lui, care-mi oferiseră o cameră în apartamentul închiriat pe care-l aveam lângă universitate. Walter Müller era parte a motivului pentru care aproape că fusesem călcat pe trecerea de pietoni. Îmi scrisese ca să mă anunțe că sora lui, pe nume Katrin – cu toate că apropiații îi spuneau Luna –, era o admiratoare înfocată a trupei Beatles. Cu începere din anii '70, albumele celor de la Beatles și ale lui Bob Dylan căpătaseră permisiunea de a fi distribuite în RDG, spre deosebire de anii '50 și '60, când muzica pop fusese văzută de partidul socialist aflat la putere drept o armă culturală pentru coruperea tineretului. Oficialii fuseseră obligați să analizeze toate versurile înainte ca albumele să poată apărea în magazine.

„Yeah yeah yeah“. Ce putea să însemne asta? Ce era acel lucru căruia i se spunea „da“?

Fusese ideea lui Jennifer să facă o fotografie cu mine trecând pe zebră în Abbey Road, poză pe care să i-o dăruiesc Lunei. În săptămâna de dinainte mă rugase să-i explic întregul concept al Republicii Democratice Germane, însă atenția îmi fusese atrasă de altceva. Făceam arahide caramelizate în bucătăria apartamentului ei în momentul acela și eram pe cale să ard zahărul.

Rețeta era una mai degrabă complicată, în care ni se cerea să adăugăm arahidele în siropul bolborositor de zahăr și apoi să le coacem la cuptor. Jennifer nu pricepea cum populația unei țări întregi putea fi zăvorâtă în spatele unui zid, fără a avea permisiunea să plece. Și, în vreme ce eu peroram despre cum ajunsese Germania separată fizic și ideologic în două țări despărțite de un zid, una comunistă în est, cealaltă capitalistă în vest, și cum autoritățile comuniste numeau Zidul „fortificații de protecție anticapitalistă“, degetele ei se strecuraseră pe sub cureaua blugilor mei. Zahărul începuse să ardă; nu se putea spune că Jennifer era dornică să-și ia notițe. Ne pierduserăm amândoi interesul pentru Republica Democrată Germană.

Am văzut-o pășind spre mine, ducând sprijinită pe braț o scăriță de aluminiu pliabilă. Pe cap avea cascheta de pilot sovietic pe care i-o cumpărasem la un târg de vechituri din Portobello Road. Am pupat-o și i-am povestit pe scurt ce se întâmplase. Jennifer se pregătea pentru o expoziție cu poze de-ale ei la școala de arte frumoase, dar își luase liber în după-amiaza asta pentru „ședința foto“, cum îi spunea. Avea prinsă de centura de piele un soi de aparat foto; un altul îi atârna la gât. N-am insistat pe detaliile aproape-accidentului, însă a observat tăietura de pe degete.

– Ai piele subțire, a zis.

Am întrebat-o la ce-i trebuia scărița. Mi-a spus că așa fusese făcută poza originală de la trecerea de pietoni din Abbey Road, în august 1969, la ora 11.30. Fotograful, Iain MacMillan, așezase scara la capătul trecerii, în vreme ce un polițist fusese plătit ca să

direcționeze traficul. MacMillan căpătase zece minute să facă poza. Însă eu, nefiind defel faimos, nu puteam cere poliției să ne ofere nici cinci minute, deci trebuia să ne mișcăm iute.

– Cred că traficul a fost redirectionat și că Abbey Road e închisă azi.

În timp ce vorbeam au trecut în viteză trei mașini, urmate de un taxi negru, o motocicletă, două biciclete și un camion încărcat cu scânduri.

– Mda, Saul, se vede clar că-i închisă, a zis făcându-și de lucru cu aparatul. Mi se pare că semeni mai mult cu Mick Ronson decât cu vreunul de la Beatles, chiar dacă tu ești brunet și Mick, blond.

Era adevărat că în urmă cu două zile Jennifer îmi tunsese părul, lung până la umeri, în stilul chitaristului solo al lui Bowie. Era mândră în secret de ceea ce numea imaginea mea de vedetă rock și-mi adora corpul mai mult decât mi-l adoram eu însumi, lucru care mă făcea s-o iubesc.

După ce mașinile s-au dus, a potrivit scara în același loc în care ar fi trebuit să oprească Wolfgang automobilul. S-a cățărat și și-a reglat aparatul, țipând totodată instrucțiuni:

– Bagă mâinile în buzunarele gecii! Uită-te în jos! Privește drept înainte! În regulă, acum mergi! Cu pași mai mari! Pornește!

Două mașini apăruseră între timp și așteptau, însă ea a ridicat palma ca să le țină pe loc cât și-a pus în aparat o nouă rolă de film. Când automobilele au început să claxoneze, le-a făcut o reverență sfidătoare din vârful scării.

Ca să-i mulțumesc lui Jennifer pentru timpul acordat, am cumpărat o sticlă de vin sec și șase stridii de la pescărie. Ne-am petrecut în pat, la ea acasă, următoarele ore, cât erau pe-afară colegele ei de apartament Saanvi și Claudia. Apartamentul era într-un demisol îmbăcsit și întunecos, însă lor le plăcea să stea acolo și păreau să se înțeleagă. Claudia era vegană și înmuia mereu vreun soi de algă de mare într-un castron cu apă așezat în bucătărie.

În timp ce ne sărutam pe pat, cu toate hainele încă pe noi, cascheta îi tot cădea pe ochi, și asta mă excita teribil. Prin cap îmi străfulgerau când și când luminițe albastre, dar nu i-am spus lui Jennifer, care se juca cu șiragul de perle pe care-l port mereu la gât. Când m-am dezbrăcat, într-un târziu, de pantalonii albi, a observat că aveam o vânătaie mare pe coapsa dreaptă și amândoi genunchii juliți, însângerați.

– Poți să-mi spui ce s-a întâmplat de fapt, Saul?

I-am mai dat detalii despre cum fusesem cât pe ce să cad sub roțile mașinii și despre cât de jenat mă simșisem culegând de pe jos prezervativele. A râs, a sorbit o stridie și-a aruncat pe podea cochilia.